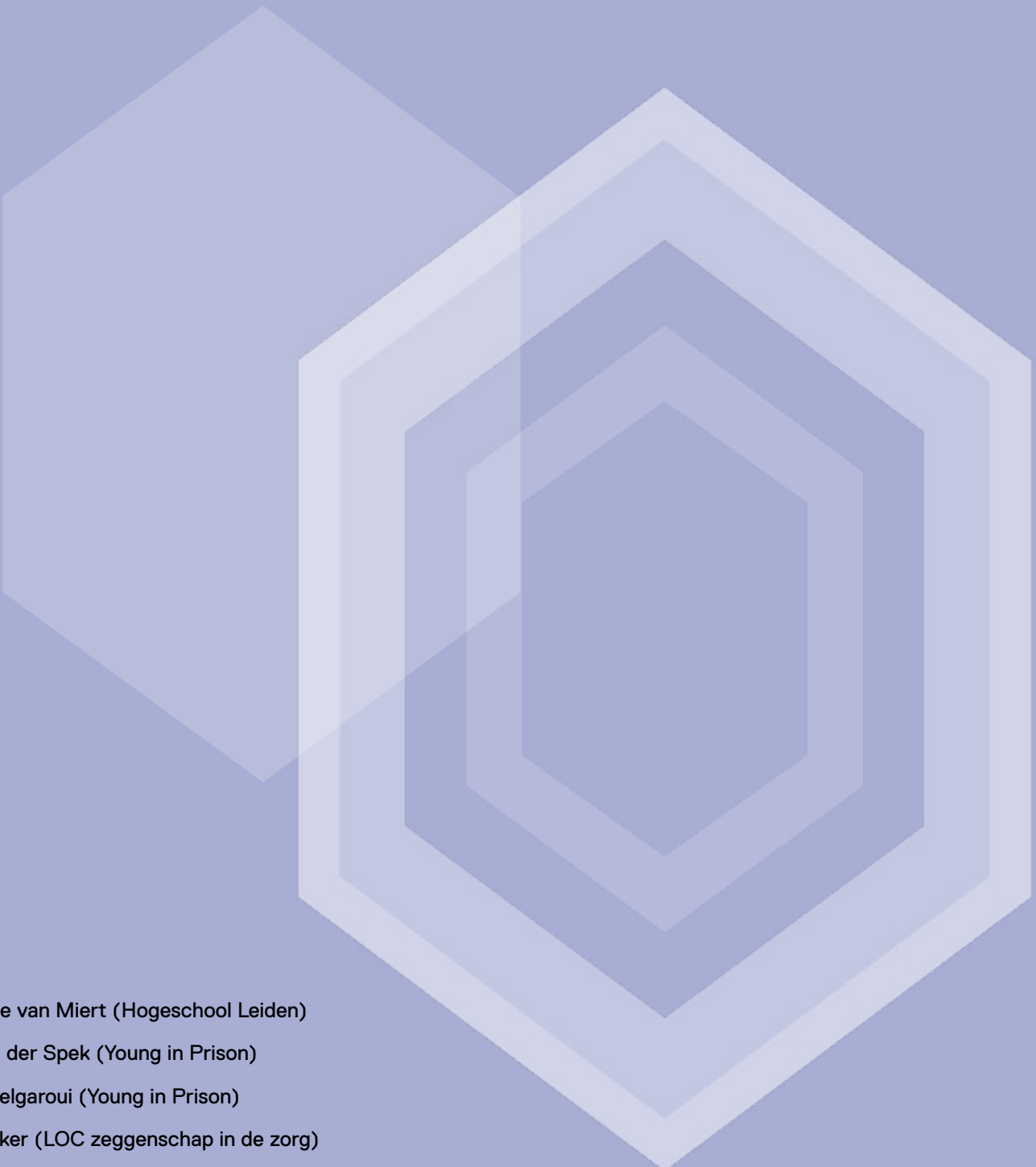

RAPPORTAGE EVALUATIE MAATJESPROJECT

Veronique van Miert (Hogeschool Leiden)

Jaap van der Spek (Young in Prison)

Lamyn Belgaroui (Young in Prison)

Tina Bakker (LOC zeggenschap in de zorg)

Sophie Pennington (Jeugdplatform Amsterdam)

Peer van der Helm (Hogeschool Leiden)

INTRINSIEKE MOTIVATIE VAN JONGEREN STIMULEREN DOOR DE INZET VAN ERVARINGSDESKUNDIGEN

INHOUD

INLEIDING

AANPAK EN BETROKKENEN

EVALUATIE

RESULTATEN/BEVINDINGEN

AANBEVELINGEN VIV JJ

INLEIDING

In de periode januari 2017 tot en met augustus 2017 heeft het maatjesproject plaatsgevonden waarbij ex- gedetineerde jongeren zijn ingezet als ervaringsdeskundigen. De pilot is uitgevoerd in het kader van het project Verkenning invulling vrijheidsbeneming Justitiële jeugd van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Het maatjesproject sluit aan bij de bouwstenen VIV, omdat het een integraal plan is waarbij verschillende disciplines samenwerken en de inzet van ervaringsdeskundigen maatwerk is. De uitvoering was in handen van Young in Prison in samenwerking met LOC zeggenschap in zorg, het Jeugdplatform Amsterdam en het lectoraat Residentiële Jeugdzorg van Hogeschool Leiden. Vanuit LOC zeggenschap in de zorg is er nauw samengewerkt met ervaringsdeskundigen vanuit de organisatie, zij hebben een adviserende rol gehad in de opzet en uitvoering van het project. Op dit moment lopen er vanuit het project vijf maatjestrjecten in KV Amsterdam en één in Teylingereind. De maatjestrjecten die nu nog niet afgerond zijn zullen nog doorlopen.

Het doel van het project is om opgesloten jeugd te helpen tijdens hun verblijf in de instelling en bij hun re-integratie, door hen (intrinsiek) te motiveren. Tijdens een eerdere bijeenkomst over de stelselherziening van de vrijheidsbeneming van jeugd werd door jongeren aangegeven dat juist de ervaringsdeskundigen hun gemotiveerd hebben om aan de toekomst te werken en 'het roer om te gooien'. Uit onderzoek is gebleken dat intrinsieke motivatie wordt bevorderd als jongeren therapeutisch contact aangaan en ook innerlijk de beslissing maken om te willen veranderen (Van Binsbergen, 2003; Ryan & Deci, 2017). Ook uit ander onderzoek blijkt dat het contact dat jongeren hebben met diegene die hen begeleidt invloed heeft op de behandelmotivatie (Van der Helm, Wissink, De Jong en Stams, 2012; Van der Helm, De Jongh, Kuiper, & Stams, 2017).

Er werd verwacht dat de ervaringsdeskundige: jongeren de opgesloten jongeren goed kunnen begrijpen en zicht hebben op wat hen te wachten staat bij terugkeer naar buiten waardoor zij goed in contact kunnen treden met opgesloten jongeren. Vanuit dat idee kunnen de ervaringsdeskundige jongeren meedenken over het plan en doel van de opgesloten jongeren. Het project heeft zich op de volgende vragen gericht:

1. Hoe kunnen ervaringsdeskundigen waarde toevoegen aan de reeds bestaande begeleiding van opgesloten jongeren?
2. Draagt het contact en de begeleiding met/door ervaringsdeskundige jongeren bij aan intrinsieke motivatie van opgesloten jongeren.
3. Als blijkt dat deze methodiek werkt bij jongeren in een JJI, kunnen we de methodiek dan ook 'vertalen' naar jongeren in JeugdzorgPlus ?

Deze rapportage beschrijft het proces dat doorlopen is en de evaluatie daarop. Daarnaast worden de onderzoeksresultaten besproken en worden er aanbevelingen gedaan.

AANPAK

DE STAPPEN ZOALS GENOMEN OM TOT (PROFIEL) MAATJE TE KOMEN

Interviews met verschillende experts

In de maanden januari en februari zijn 12 gestructureerde, open vragenlijsten afgenomen bij voornamelijk medewerkers van verschillende JJI's en drie verschillende ex-gedetineerde jongeren. Zie bijlage één voor de uitgewerkte notitie van bevindingen.

Focusgroep: één ipv twee

In een bevindingennotitie werden enkele modellen/invullingen van het maatjestraject uitgewerkt plus enkele discussievragen, welke tijdens een expertmeeting op Teylingereind zijn besproken met medewerkers van de JJI en KV Amsterdam. Aanvankelijk was het de bedoeling twee expertmeetings te houden, het kostte tijd om bij Teylingereind draagvlak te creëren. Om deze reden is er, vanwege de tijdsdruk, slechts één sessie gehouden eind april.

Van ervaringsdeskundige-als-maatje naar ervaringsdeskundige-als-coach

Uit de interviews kwam duidelijk een ideaalbeeld naar boven van de ervaringsdeskundige-als-coach, maar KV en Teylingereind gaven in de expertmeetings de voorkeur aan de ervaringsdeskundige-als-maatje, die met de jongere 'optrekt'. Tijdens de expertmeeting werd geconcludeerd dat de jongeren in deze rol 'meer en vooral zichzelf konden blijven'. Jongeren hoeven ook niet opgeleid te worden tot 'professional', met de daarbij passende vaardigheden. Daarmee zouden ze inboeten op wie ze zelf zijn. Het gaat om hun ervaring.

Terugkoppelen: jongeren zijn geen professional

Een groot deel van de discussie ging over de mate van meldings-/terugkoppelverplichtingen van de maatjes en de vraag in hoeverre de toekomstige maatjes opgewassen zouden zijn tegen lastige dilemma's waar ze in verzeild kunnen raken. Vooral JJI Teylingereind zag hier een groot aantal mogelijke obstakels, hun doelgroep is ook veel complexer dan die van KV (PIJ-maatregel vs. voorlopige hechtenis). Afgesproken werd om aan het thema van de terugkoppeling een aparte trainingssessie aan te wijden. Aanwezigen realiseerden zich óók dat de maatjes geen behandelend professional zijn. Zij moeten alleen iets melden wanneer jongere een gevaar vormen voor zichzelf of derden, dan wel als zij zich zorgen maken.

Aparte schets proces KV Amsterdam en JJI Teylingereind; zij doen beide mee met de training

Na de expertmeetings werd geconcludeerd dat Teylingereind en KV Amsterdam beide een ander procesbeschrijving vereisten – deze is nadien uitgewerkt en besproken met de behandeldirecteur c.q. gedragsdeskundige. Voorts bleek in het proces ook dat beide instellingen het spannend blijven vinden hoe maatjes met dilemma's zouden omgaan. Reageert een jongere wel adequaat, bijvoorbeeld wanneer de jongere naar de coffeeshop wil. Of om geld vraagt? Om deze reden is geconcludeerd dat Teylingereind en KV bij de trainingen van de maatjes aanwezig moesten zijn, waarin we via rollenspellen de jongeren een antwoord moesten laten vinden op dergelijke dilemma's. Ook zouden we oefenen met het terugkoppelen van informatie, zonder de vertrouwensband te schaden. Op deze manier vormde de training voor de instellingen een laatste 'check' om te kijken of zij hieraan durfden deelnemen.

Selectie: twee jongeren uit YiP programma's

YiP begeleidt op tal van manieren jongeren in en na detentie, sommigen onder hen geven aan dat zij 'iets' zouden willen in de jeugdhulpverlening. Voor hen heeft YiP het Youthlab ontworpen, waarin jongeren bijvoorbeeld medewerkers van een JJI of Officieren van Justitie adviseren. Uit deze (kleine) pool van jongens heeft YiP gevraagd of twee jongeren wilden solliciteren voor de functie van maatje. Zij dienden zich hiervoor goed voor te bereiden, vooral omdat wij op deze manier hen een eigenstandige opvatting wilden laten formuleren over 'datgeen een maatje zou kunnen betekenen'. YiP wist wel op voorhand dat de jongeren leergierig waren en goed wilden/konden samenwerken. De maatjes hebben beide hun leven (min of meer) op de rit, hoewel YiP zich ervan bewust blijft dat zij nog altijd een kwetsbaar leven hebben. Beide jongeren worstelen met hun forse schuld, maar weten dit op een positieve manier te doorstaan. YiP achtte hen daarom zeer geschikt als rolmodel.

Tijdens de uitvoer van het traject is helaas één maatje uitgevallen. Hij is als verdachte in verband gebracht met een strafbaar feit. Dit kwam onverwacht zeker omdat hij al geruime tijd bij YiP werkte. In de vooraf opgestelde contracten is opgenomen dat wanneer een maatje verdacht wordt van een strafbaar feit hij niet meer mee kan werken aan het project. Alle betrokken instellingen zijn direct op de hoogte gebracht, ook is hen gevraagd of zij het project wilden doorzetten. Zij wilden allemaal graag het project doorzetten. De begeleiding van de jongeren is overgenomen door het andere maatje.

SAMENVATTING CONCLUSIES NA HET DOORLOPEN INTERVIEWS EN EXPERTMEETINGS

De meerwaarde van een maatje verschilt per instelling.

De wereld binnen én buiten een Justitiële instelling is niet altijd makkelijk, dat geldt voor jongens op de LV-langverblijf Teylingereind en jongens in de KV Amsterdam. Maar daar houden de overeenkomsten wel op. In KV Amsterdam is 'buiten' altijd nabij en onderdeel van de opgelegde maatregel. Voor Langverblijf Teylingereind is 'buiten' onderdeel van een zorgvuldig uitgestippeld, gekaderd én drukbezet pad, met daarop tal van andere hulpverleners. De ervaringsdeskundige maatjes spelen daarom in beide werelden een andere rol. Wél komen zij overeen dat zij als maatje 'er zijn', 'samen af en toe dingen doen'. Soms om de gezelligheid. Soms, wellicht als bijvangst, om vanuit eigen ervaring de jongeren mee te nemen in de wereld die volgt op een leven binnen. Een maatje kan bovendien vanuit zijn eigen ervaring een ander licht schijnen op de hulpverlening en het toekomstperspectief dat een jongere binnen heeft.

De ervaringsdeskundige: tussen maatje en verlengstuk van behandelaar

Het maatje is geen hulpverlener en mag diens rouwe randje behouden. Hij is kortom zichzelf. Máár: alles binnen het verloftraject van met name een LV-jongere is op één of andere manier een interventie waarop verantwoording wordt afgelegd – Teylingereind legt immers bij de rechter verantwoording af. Voor het maatjesproject binnen Teylingereind geldt daarom altijd een opgelegd kader én een daarin geëxpliciteerd proces van informatie terugkoppelen. Dit betekent niet dat het maatje behandel informatie krijgt. Ten tweede geldt dat het maatjesproces nooit de reeds ingezette trajecten negatief mogen beïnvloeden. Als het kader wordt geschonden, dan wel de indruk bestaat dat reeds ingezette trajecten lijden onder het contact met het maatje, kan het traject ten alle tijden worden gestopt. Binnen het KV gelden alleen de lopende afspraken – er dient geen apart kader te worden opgesteld per 'match'. Het KV realiseert zich dat het contacten van jongeren 'buiten' ook niet kan registreren en wil ook niet die rol aannemen in het contact tussen jongere en het maatje.

EEN SCHETS VAN HET PROCES VOOR DE TWEE BETROKKEN INSTELLINGEN

Op basis van de expertmeeting volgt hier een schets van het proces per instelling.

Aan dit proces gaat een training van de coaches vooraf waarbij KV en Teylingereind aanwezig zullen zijn.

JJI TEYLINGEREIND/ LANGVERBLIJF 'HET GEARRANGEERDE HUWELIJK'

Stap 1: de gedragswetenschapper van de langverblijf groep bepaalt vooraf welke jongeren in aanmerking komen om gekoppeld te worden. Zij let daarbij op ;

- Kan het maatje de al dan niet spelende persoonlijkheidsproblematiek aan?
- De maatjes kennende: passen jongere en maatje enigszins bij elkaar?
- Is er bijna c.q. reeds sprake van een verloftraject?
- Wordt het maatje niet 'teveel' naast al datgeen al moet?

Stap 2: De gedragswetenschapper houdt de jongen de optie voor, hij geeft aan het wel/niet te willen proberen. De beslissing ligt bij hem.

Stap 3: De gedragswetenschapper stelt een kader op m.b.t. het contact en de informatie-terugkoppeling en vraagt YiP / het maatje én de jongere of binnen dit kader kan worden gewerkt.

Stap 4: De gedragswetenschapper, het maatje, de jongere én de YiP- coördinator maken met elkaar kennis, het kader wordt eenieder gepresenteerd. Gezamenlijk wordt duur van traject bepaald, aantal ontmoetingen, etc.

Stap 5: het kader en evt. de bijbehorende samenwerkingsafspraken worden uitgeschreven in een contract en ondertekend door alle partijen.

Stap 6: Start van het traject !

- Maatjes krijgen per gesprek 10 euro mee om samen wat te drinken/ te doen.
- Het maatje koppelt terug aan de gedragswetenschapper 'hoe het gaat/ hoe het met de jongeren' gaat – afhankelijk van de gemaakte afspraken.

Ondertussen: checkt de gedragswetenschapper of de jongere het maatje toch niet als 'teveel ervaart'. De gedragswetenschapper én de jongen kunnen altijd besluiten met het traject te stoppen.

Stap 7: wanneer de ontmoetingen ophouden, stelt YiP een kort verslag op en stuurt dit naar Teylingereind. Een korte (telefonische) evaluatie volgt om te bepalen wat goed/niet goed heeft gewerkt.

KV AMSTERDAM 'WANNEER HET KLIKT, SAMEN OP PAD'

Stap 1: eens per 3 á 4 weken komt het maatje mee-eten op de KV. Hij vertelt bij binnenkomst op een informele wijze wie hij is, wat hij heeft meegemaakt en wat hij kan betekenen voor jongens.

Stap 2: Het maatje vertrekt, laat enkele folders / poster achter – jongeren geven zelf aan (al dan niet gemotiveerd door medewerkers) dat of zij wel een maatje zouden willen.

Stap 3: KV informeert hierover YiP, het maatje maakt één keer binnen kennis en bespreekt, al dan niet met een medewerker van KV, hoe het contact eruit zal zien (max 5 keer, wat samen doen, hoe contact houden, etc.)

Stap 4: Maatje en jongere ontmoeten elkaar en gaan samen 'iets doen', in principe geldt geen plicht tot informatieterugkoppeling.

Stap 5: YiP houdt goed contact met het maatje en stelt eens per week / per twee weken een bondig journaal op van de activiteiten voor het KV.

Stap 6: Wanneer de ontmoetingen ophouden, informeert het maatje YiP. YiP stelt een kort verslag op en stuurt dit naar KV. Een korte evaluatie volgt om te bepalen wat goed/ niet goed heeft gewerkt.

DE TRAININGEN: DE VLOER OP!

Hoe train je iemand die 'zichzelf' moet blijven en 'niet iemand anders hoeft te worden', ook geen behandelaar? Tijdens de expertmeetings werd besloten dat het trainingsprogramma in feite één lange 'de vloer op' sessie zou worden, waarin een acteur/docent van YiP casussen speelt, waar de maatjes op moeten reageren. De medewerkers van de instellingen verzinnen per training de casussen en de dilemma's. Daarnaast is er per training een dialogotrainer aanwezig, die in tweede instantie, dus op basis van de manier waarop de toekomstige jongeren op de acteur reageerden, feedback geeft.

In de drie trainingen werd achtereenvolgens stilgestaan bij: 1) hoe leg je contact, 2) hoe ga je om met lastige vragen/verzoeken die eigenlijk niet kunnen en ten slotte 3) hoe koppel je informatie terug zonder de vertrouwensband te schaden? De eerste training was op JJI Teylingereind, de tweede bij YiP en de derde op KV Amsterdam. Bij alle trainingen waren medewerkers van de genoemde instellingen aanwezig om 'echte casussen' voor te leggen.

De trainingen waren een groot succes. Vooral, en achteraf was dat misschien ook wel de belangrijkste opbrengst, omdat de instellingen het vertrouwen kregen om écht met deze jongeren te werken. De toekomstige maatjes bleken beter dan YiP en de medewerkers van tevoren verwachtten met de hen gepresenteerde dilemma's om te kunnen gaan. Ze hebben iedereen daar verbaasd, misschien zelfs henzelf. Voorts gaven zij er blijk van snel en goed de lessen van de dialogotrainer te kunnen incorporeren. Na de training durfden ook JJI Teylingereind aan het project deel te nemen.

Na de sessies besloten de aanwezigen om periodiek een terugkomtraining te organiseren, waarin de maatjes met de aanwezigen de 'lastige' kwesties zouden delen. De deelnemers vertaalden deze vervolgens in nieuwe casussen, welke direct weer werden nagespeeld door de acteur.

SAMENWERKING MET DE INSTELLINGEN

Teylingereind: goed begin, daarna een kwestie van geduld

Met JJI Teylingereind was op voorhand afgesproken dat zij ruimte zouden geven aan de pilot. Tussen deze toezegging en het eerste moment van contact met 'de werkvloer' zat veel tijd: ruim drie maanden. YiP heeft diverse malen geprobeerd het project zelf te presenteren op de interne bijeenkomsten met de gedragsdeskundigen. De afspraak werd echter voortdurend verplaatst of afgezegd.

Hierdoor dreigden we de met MinV&J gestelde deadlines te overschrijden. Pas vanaf de expertmeeting kwam het contact goed op gang, alhoewel een deel van de aanwezige medewerkers bedenkingen hadden bij het project. Zij zagen diverse veiligheidsrisico's, vooral omdat op voorhand was besloten PIJ-jongeren aan het project te laten deelnemen. Bij deze jongeren is de verantwoordingsplicht ook erg hoog. Met Teylingereind werd daarom afgesproken dat zij de training van de maatjes gingen bijwonen om te onderzoeken of zij de maatjes voor 'hun jongeren' geschikt achten.

De training verliep zeer goed. De aanwezige gedragsdeskundige was de voormalige begeleider van een van de toekomstige maatjes, diverse malen vertelde ze hoe trots ze was op 'haar' jongens. Dit vormde in een keerpunt in de betrokkenheid: vanaf dit moment geloofden de betrokken medewerkers in het project.

Omdat Teylingereind had besloten zelf jongeren te selecteren ('het gearrangeerde huwelijk model') liet de matching daarna wat langer op zich wachten. De belangrijkste reden hiervoor is dat het aantal jongens dat hiervoor in aanmerking komt (PIJ, reeds in verloftraject) niet heel hoog is. De begeleidingsintensiteit bij PIJ-jongeren is wel hoog, daarom waakt de instelling erover dat 1) het niet te veel wordt en 2) de afspraken passen in de andere, reeds bestaande kaders rondom verlof. Op dit moment loopt één project in Teylingereind.

KV Amsterdam: wachten op contact, daarna groot enthousiasme

Op voorhand besloot het projectteam dat het maatjesproject in een 'gewone JJI' en in een nieuwe KV (proeftuin VIV) uitgevoerd moest worden. De KV in Groningen wilde graag deelnemen, maar vanwege de flinke afstand is er eerst contact gezocht met de KV's in Nijmegen en in Amsterdam. KV Amsterdam nodigde YiP het eerste uit, direct bleek een groot enthousiasme voor het project. Vanaf het eerste moment van contact komen medewerkers van het KV, bijvoorbeeld bij de training, met steeds 2 tot 3 medewerkers meedoen of meedenken.

Het project kende daarom in de KV een zeer vlotte start. In de KV zitten jongere en meer 'lichte' en ook jongere jongeren (preventief gehechte jongen). De twee maatjes hebben beide een PIJ-maatregel opgelegd gekregen (alhoewel bij één van deze weer werd ingetrokken in het hoger beroep) en zijn meer zoals de jongeren in Teylingereind. De jongeren in de KV kijken tegen deze jongens op: zo ver willen zij het niet laten komen. De afstand tussen de jongeren en de maatjes lijkt in het voordeel te werken van het contact.

Met het KV maken de maatjes op een andere manier kennis met de jongeren: ze komen af en toe langs, eten dan mee en vertellen over het project. Jongeren in de KV geven zich daarna op. De gedragsdeskundige geeft toestemming, maar volgens een (veel) minder rigide beoordelingskader dan in JJI Teylingereind. Gaandeweg bleek ook KV wel meer behoefte te hebben aan afstemming en terugkoppeling: reden voor YiP om iedere week een kort journaal te schrijven van de contacten en de status daarvan. KV en YiP proberen de meldingsplicht niet bij de maatjes zelf te leggen, om de vertrouwensband tussen jongere en maatje te beschermen.

Het aantal trajecten bij de KV Amsterdam loopt goed en snel op. Inmiddels zijn er vijf trajecten, hoewel we zonder moeite er ook tien konden aangaan, zouden we daar de capaciteit voor hebben. Het enthousiasme onder jongeren en medewerkers is groot.

Wel deed zich één onverwachte ontwikkeling voor. Eén jongen mocht van de rechter de KV verlaten, mits hij het maatjestraject af zou maken. YiP maakt vaker mee dat het een of andere traject waar een jongere vrijwillig aan deelneemt, door de advocaat wordt aangevoerd als bewijs van de vorderingen van een jongen. En vaak vertaalt zich dat door een uitspraak waarin dat traject, in dit geval dus het maatjestraject, als voorwaarde wordt opgenomen.

Het contact tijdens het traject voorloopt goed. De medewerkers zijn goed bereikbaar en er is altijd wel iemand beschikbaar. Een uitdaging hierin is wel dat de medewerkers veel wisselende diensten hebben, waardoor je nooit weet wie je aantreft. Hierdoor is het wel een aantal keer voorgekomen dat je in de ochtend afspraken maakt met iemand in de instelling en dat het niet goed is door gecommuniceerd naar het team dat er in de middag staat.

ONDERZOEK

METHODE

Het project is gemonitord en onderzocht door het lectoraat Residentiële Jeugdzorg van Hogeschool Leiden. Er is gekozen voor een actiegericht onderzoek met een kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeks-benaderingen; er zijn vragenlijsten afgenomen bij de jongeren die hebben deelgenomen en ook interviews gehouden met de jongeren. In het maatjestraject hebben de jongeren in totaal acht keer een afspraak gehad met hun maatje. Om een effect (verschil) te meten is er voor gekozen om de jongeren op meer momenten uit te nodigen om een vragenlijst in te vullen. Deelname was vrijwillig en de jongeren hebben een informed consent formulier ondertekend.

Vragenlijst

De vragenlijst is samengesteld uit bestaande gevalideerde vragenlijsten en bestond uit vragenlijsten over: behandelmotivatie (ATMQ Van der Helm, Wissink, De Jongh, & Stams, 2012), mogelijkheden tot groei (GCI; Van der Helm, Stams, & Van der Laan, 2012) en een alliantievragenlijst (Over de samenwerking tussen het maatje en de jongere; CAQ; Roest, e.a., 2014). De jongeren hebben antwoord gegeven op een schaal van 1 tot 5 (oneens tot eens). Een voorbeeld item van de vragenlijst over behandelmotivatie is: 'ik kan hier leren en aan mijn toekomst werken'. Een voorbeelditem van mogelijkheden tot groei is: 'mijn verblijf hier is gericht op terugkeer naar buiten'. De alliantievragenlijst hebben de jongeren ingevuld over het contact met hun maatje. Een voorbeelditem is: 'hij luistert naar mij'. Daarnaast zijn aan de jongeren 3 open vragen gesteld over de volgende onderwerpen: dingen die ze bevallen aan het contact met hun maatje, dingen die ze graag anders zouden willen zien en het geven van een top en tip aan het maatje. Aanvullend hierop hebben de jongeren rapportcijfers gegeven (van 1 tot 10) over het contact met het maatje, de activiteiten die ze samen ondernemen, inzet van het maatje en de eigen inzet.

Respondenten

Gedurende de acht afsprakemomenten zijn de jongeren die het traject gestart zijn vier keer uitgenodigd om een vragenlijst in te vullen. Bij het eerste contact hebben de jongeren de lijst ingevuld over behandelmotivatie en mogelijkheden tot groei. Bij het tweede en vierde contact hebben de jongeren alleen de alliantievragenlijst over het maatje, de open vragen en de rapportcijfers ingevuld. Bij het zesde en achtste contact hebben zij de gehele vragenlijst ingevuld. In het begin ontvingen de jongeren de vragenlijsten van de maatjes, het bleek echter dat de maatjes de vragenlijsten wel een vergeten zijn. Om die reden is met KV Amsterdam afgesproken dat de jongeren van hen de vragenlijsten ontvingen. Ten tijde van het onderzoek zijn in totaal bij vier jongeren de vragenlijsten afgenomen, allemaal jongeren vanuit de KV Amsterdam. Er is gebleken dat het lastig was om de vragenlijst in het traject vier keer af te nemen, soms werd het vergeten en daarnaast zijn een aantal jongeren niet gestart of nog op de helft van het traject. Gezien de kleine steekproef en het aantal metingen is het op dit moment niet mogelijk om een betrouwbare en valide uitspraak te doen over effect of verschil op basis van de kwantitatieve gegevens. De gegevens geven wel een duidelijk inzicht in de ervaringen van de jongeren met het traject. Gedurende de komende maanden als de andere trajecten doorlopen en gestart worden zal er meer data verzameld worden om in de toekomst mogelijk wel een uitspraak te kunnen doen over effecten en verschillen.

De resultaten van het gedeelte in de vragenlijst over het maatje zijn gebruikt als terugkoppeling aan de maatjes met behulp van een folder (zie bijlage twee). In deze folder konden de maatjes zien hoe jongeren het contact ervaren en ook de antwoorden op de open vragen en de rapportcijfers staan in de folder. Door de begeleider van YiP zijn de resultaten tussentijds teruggekoppeld aan de maatjes. De maatjes hebben deze tussentijdse terugkoppeling als heel nuttig en motiverend ervaren.

Naast de vragenlijsten heeft de onderzoeker kwalitatieve data verzameld middels interviews met 2 jongeren die aan het traject deelnemen, 1 van de maatjes en de begeleider van de maatjes vanuit YiP. De interviews hebben zich gericht op de ervaringen met het traject, de opbrengsten en aandachtspunten binnen het traject.

RESULTATEN

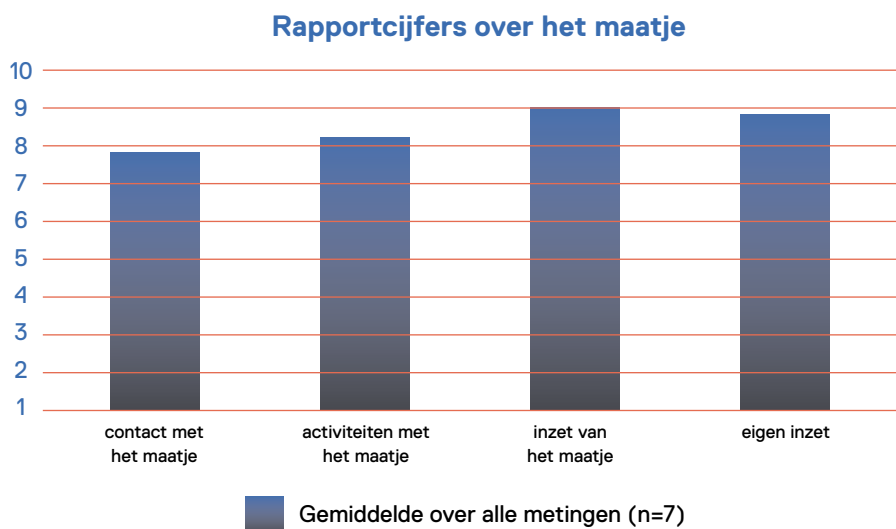
Vragenlijsten

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de resultaten op de vragenlijst, zoals eerder genoemd moeten deze resultaten gezien de te kleine steekproef met grote voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Uit de resultaten blijkt dat de behandelmotivatie over het gehele traject door de jongeren gemiddeld wordt beoordeeld ($M = 3.35$). Als er gekeken wordt naar de verschillen tussen de meetmomenten blijkt dat de jongeren gemiddeld een iets hogere behandelmotivatie rapporteren bij de derde meting dan bij de eerste meting. De mogelijkheden tot groei in de instelling worden door de jongeren over het gehele traject gemiddeld ervaren ($M = 3.67$). Vergeleken met de referentiegroep, bestaande uit leefklimaatdata uit alle JJI's in 2016 ($M = 3.24$), zijn de jongeren in de KV hier iets positiever over. Vanuit de vragen over de alliantie met het maatje blijkt dat de jongeren het contact met het maatje bovengemiddeld positief beoordelen ($M = 4.76$). Er zijn geen noemenswaardige verschillen op de drie meetmomenten. Hieruit kan worden opgemaakt dat de jongeren vanaf het eerste contact positief zijn. Gekeken naar de itemscores blijkt dat de jongeren het item "hij is goed bereikbaar" het hoogste beoordelen ($M = 5.00$). Alle andere items worden ook bovengemiddeld beoordeeld ($M > 4.50$).

Naast de schaalscores hebben de jongeren ook rapportcijfers gegeven over het contact met het maatje en de eigen inzet. In grafiek 1 zijn de gemiddelde rapportcijfers van de jongeren weergegeven van alle drie de meetmomenten. Uit de resultaten blijkt dat de jongeren gemiddeld voor de inzet van het maatje het hoogste rapportcijfer geven ($M = 9.0$). Ook de eigen inzet ($M = 8.7$) wordt hoog beoordeeld door de jongeren. Daarnaast geven zij voor het contact met het maatje ($M = 7.9$) en de activiteiten die zij ondernemen met het maatje ($M = 8.2$) ook een ruimvoldende.

Grafiek 1. Gemiddelde score op de rapportcijfers over alle metingen

Naast de rapportcijfers hebben de jongeren ook open vragen beantwoord over het traject. Uit de resultaten blijkt dat alle jongeren heel tevreden zijn over het traject en het contact met het maatje. Zo geeft een jongere aan: 'we hebben veel gespreksstof', 'we hebben allebei gevoel voor humor', 'er is goed contact', 'hij is altijd bereikbaar', 'ik kan met hem lachen' en 'ik kan over alles met hem praten'. Op de vraag of jongeren dingen willen veranderen geven meerdere jongeren aan dat de contactmomenten langer zouden mogen duren. Zo geeft een jongere aan; 'ik zou willen dat de ontmoetingen wat langer zijn zodat we wat uitgebreider kunnen praten' en een andere jongere geeft aan: 'ik zou graag willen dat de ontmoetingen langer zijn zodat we elkaar nog sneller en beter leren kennen'. Ook hebben de jongeren aan de maatjes bij elk meetmoment een top en een tip kunnen geven. Als top's werden er bijvoorbeeld gegeven: 'we zijn op weg naar een goede band', 'hij is rustig daar hou ik van' en 'hij is een toffe gozer die op weg is naar een schoon schip'. Er zijn door de jongeren geen tips gegeven.

INTERVIEWS

Naast de vragenlijsten zijn er interviews afgenomen bij 2 jongere die deelnemen aan het traject, 1 maatje en de begeleider vanuit YiP.

Interviews met jongeren

Beide jongeren hebben aangegeven dat ze mee zijn gaan doen aan het traject omdat het hen leuk leek om wat vaker weg te gaan van de instelling. Een jongere heeft aangegeven dat het hem daarnaast ook leuk leek om met een ex-gedetineerde op stap te gaan, omdat hij zelf ook een soort van gedetineerde is en dat een ex gedetineerde hem daarom beter zal begrijpen. De andere jongere gaf aan dat hij niets te doen had in de instelling en het hem daarom leuk leek. Beide jongeren hebben aangegeven dat ze het traject als goed ervaren hebben. Ze kunnen goed met de maatjes overweg, ze praten over leuke en belangrijke dingen. Activiteiten die ze samen hebben ondernomen zijn: lopen, eten/drinken of praten. Een andere jongere geeft aan dat het maatje hem geholpen heeft met dingen zoals werk. Een jongere geeft aan dat hij juist dingen graag vanuit zichzelf regelt of met hulp van zijn familie en het vooral fijn vond om met het maatje te praten.

De maatjes hebben beide jongeren gemotiveerd, zo zegt 1 jongere: “hij vertelde mij hoe hij op het juiste pad is gekomen, toen dacht ik dat wil ik ook. Ik ben nu begonnen bij mijn baan hij heeft mij geholpen”. Ze zien hun maatjes allebei als voorbeeld, omdat ze het juiste pad gekozen hebben en veranderd zijn. Ten opzichte van medewerkers in de instelling geven de jongeren aan dat ze het maatje meer vertrouwen en ze meer met het maatje delen. Zo zegt 1 jongere: “in de instelling ben ik voorzichtiger omdat ze daar alles rapporteren”, een andere jongere geeft aan: “ik maak niet zo snel contact met begeleiders met het maatje wel, ik kan met hem ook praten over delicten enzo”. Op de vraag hoe dit komt geven jongeren aan dat de maatjes ze beter begrijpen omdat ze een beetje hetzelfde hebben meegemaakt. Ten opzichte van de groepsgenoten in de instelling geven de jongeren aan dat de jongens binnen meer op zichzelf zijn en niet echt helpen, een andere jongere geeft aan dat de jongeren binnen hetzelfde zijn als hij want ze zijn nog niet veranderd.

Als tip voor het project geven beide jongeren direct aan dat ze zouden willen dat het langer zou duren dan acht keer en ook dat ieder contact moment langer zou duren. Zo beschrijft 1 jongere: “meestal gingen we praten en als we dan diepere gesprekken hadden moeten we ineens weer terug naar de instelling” andere jongere zegt: “een band opbouwen is belangrijk, daarom moet er ook 1 maatje komen voor langere tijd”. Beide jongeren zouden graag willen dat het traject langer doorloopt, zodat ze nog hulp kunnen blijven krijgen van het maatje en 1 jongere geeft aan: “ik wil het maatje ook nog graag zien als ik buiten ben”.

De jongeren zijn ook gevraagd om een compliment te geven aan de maatjes. Als complimenten gaven zij: “hij is een rustige jongen en dat vind ik fijn, we kunnen goed met elkaar overweg” en “hij doet zijn werk goed en komt goed zijn afspraken na”.

Interview maatje

Uit de evaluatie van het project met het maatje bleek dat het maatje het project als heel positief heeft ervaren. Hij vindt het leuk om een maatje zijn en een mooie ervaring, maar het was ook een uitdaging. Zo geeft hij aan: “je weet niet wat je kan overkomen, bijvoorbeeld als je op pad gaat, maar je wordt er natuurlijk wel op getraind”. Hij is blij dat het project in gang is gezet want hij geeft aan dat het voor de jongeren goed is omdat de maatjes al vrij zijn en de jongeren weten nog niet hoe dat is. Hij geeft aan dat de jongeren die hij begeleidt nu allemaal lekker werken en naar school gaan en ze zien hun eigen vrienden. Hij geeft aan: “dat vind ik ook leuk, dat het echt effect heeft gehad”. Hij heeft ze echt kunnen helpen, als voorbeeld noemt hij: “ze konden over alles met mij praten en tegelijkertijd gingen we leuke dingen doen en werkten we aan hun doelen. Ik vind het in zo'n korte tijd dan ook wel goed van mezelf en hun dat het is gelukt”. Naar zijn idee heeft het echt geholpen dat hij gewoon zichzelf was en een luisterend oor, hij geeft aan dat het belangrijk is om te luisteren in plaats van zelf dingen zeggen. Als activiteiten gingen ze naar de stad, of lopen in de buurt of ook een keer met de vrienden van de jongeren afspreken. Als afsluiting van het traject is hij ook met 1 jongere gaan karten. Ze gingen veel praten, er kwamen vanzelf gesprekken op gang, zo zegt hij: “als je vraagt wat heb je meegemaakt of ze praten over waar ze mee zitten, gaat allemaal vanzelf. Eerst luister je dan naar wat zij vertellen en dan kan je gewoon de positiviteit eruit halen”. De ingewikkelde situaties die tijdens de training aan bod kwamen, heeft hij niet meegemaakt tijdens de trajecten die hij nu begeleidt heeft. Hij vond niets lastig, het ging allemaal goed. Hij legt uit dat hij de jongeren van wie het traject nu is afgelopen nog wel vaker zou willen zien en dat ook de jongeren dat wel willen, maar hij heeft ook een baan en het project is nu klaar, dus dat gaat niet. Hij wil dit wel met de begeleider vanuit YiP bespreken, want hij denkt dat het nuttig is omdat hij de jongeren nog meer kan helpen. Hij vindt het ook lastig dat hij dan andere jongeren komt ophalen in de instelling en de jongere van wie het traject is afgelopen niet meer mee mag, hij legt uit: “ik kom dan in de instelling vaker langs en die jongere zit daar dan nog steeds en dan vind ik het lastig, omdat die jongere misschien nog wel behoefte heeft aan het traject, omdat hij nog aan dingen wil werken of over dingen wil praten en dat kan dan dus niet meer”. Dit wil hij ook als tip geven als het project een vervolg krijgt, anders lijkt het niet afgerond. As een mooi voorbeeld uit zijn trajecten noemt hij: “een van de jongens ging een baan zoeken maar het lukte maar niet, en toen heb ik hem geadviseerd om in de instelling op de computer te gaan

desnoods met een begeleider, kunnen jullie samen zoeken en bellen en solliciteren. Uiteindelijk liep hij er tegenaan dat hij niet teruggebeld werd, toen heb ik gezegd dat hij zelf moet bellen. De kleine dingen en dat had bij hem geholpen waardoor hij nu werkzaam is ergens". Hij geeft aan dat jongeren dat eerder van een maatje aannemen dan van medewerkers omdat sommige medewerkers gewoon hun werk doen en hij de jongeren echt wilde helpen. De jongeren echt willen helpen was ook zijn reden om maatje te worden.

De ondersteuning vanuit YiP vond hij goed: "er was altijd contact, als we elkaar niet zagen over de telefoon of whatsapp. Ik kon dan ook terugkoppeling geven over hoe het gegaan was". Als belangrijk aandachtspunt geeft hij aan de veiligheid voor hem als maatje: "ook al zijn het maar kleine jongens je weet het nooit, want ik ga wel alleen met hun naar buiten op verlof. Toen ik zelf op verlof ging had ik altijd een beveiligder, of nou ja medewerker mee". Hij ziet dat wel als een risico, hij denkt niet dat er een beveiligder mee hoeft maar heeft als idee dat het kan helpen als ze een soort pieper mee zouden hebben voor de zekerheid.

Interview begeleider YiP

De begeleider van YiP heeft de maatjes begeleid, contacten onderhouden met de instellingen en met de jongeren. Hij geeft aan dat de begeleiding van de jongeren goed is gegaan, hij kende de maatjes al voordat ze aan dit project meededen (van het Youthlab van YiP). Ze houden hem goed op de hoogte, maar gedurende het traject moest hij er wel vaker achteraan bellen. Hij geeft echter ook aan: "De maatjes maken daarentegen wel grote sprongen op het gebied van zelfstandig afspraken inplannen met instelling en jongere. Het gaat vaak zo dat de maatjes met de jongeren zelf een nieuwe afspraak inplannen. Vervolgens communiceert het maatje dit door naar de instelling en coördinator YIP". De samenwerking met de instellingen gaat goed: "ik merk dat bij beide instellingen de meerwaarde van dit project wordt gezien, dit zorgt er dan ook voor dat het prettig samenwerken is". Hij geeft aan dat het opvalt dat de maatjes heel makkelijk contact maken met de jongeren en dat ze na een aantal ontmoetingen echt al een relatie weten op te bouwen. Hierover geeft hij wel aan: "De relatie lijkt veel op een vriendschap, dit is positief, maar hier schuilen ook gevaren in omdat een maatje hierdoor erg sterk in zijn schoenen moet staan om eventuele grenzen te stellen. Ik merk dat dit tot nog toe erg goed gaat". De jongeren hebben bij hem aangegeven dat ze het gevoel hebben dat de maatjes weten waar ze over praten. Hier maken de jongeren ook gebruik van: "Een maatje gaf aan dat er een jongere bij hem kwam met de vraag hoe een P.O. er uitziet en dat hij er zich best druk overmaakt. Hierbij heeft het maatje over zijn eigen ervaring verteld. Ook heeft hij een luisterend oor geboden en hem gerust gesteld". Daarnaast vertelt hij: "Jongeren geven aan dat ze kunnen lachen met de maatjes. Ik denk dat dit ook een kracht is, het leuk met iemand hebben op het moment dat je in een moeilijke situatie zit kan je ook weer hoop en kracht geven".

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

1. *Hoe kunnen ervaringsdeskundigen waarde toevoegen aan de reeds bestaande begeleiding van opgesloten jongeren?*

.....

Uit het onderzoek is gebleken dat de jongeren aangeven dat de grootste meerwaarde is dat de maatjes hen beter begrijpen, omdat zij ongeveer hetzelfde meegemaakt hebben. De jongeren hebben het idee dat ze de maatjes beter kunnen vertrouwen en over meer onderwerpen kunnen praten. De jongeren hebben ook het gevoel dat de maatjes er echt voor hen zijn en ze over alles kunnen praten, zonder dat er gerapporteerd wordt. Ze kijken tegen de maatjes op omdat de maatjes, zoals de jongeren zelf zeggen, al veranderd zijn. Dit is anders dan bij de andere jongeren waarmee ze in de instelling zitten. Belangrijke eigenschappen van een maatje zijn voor de jongeren: dat maatjes aardig en rustig zijn en ze samen kunnen lachen, er lijkt vrij gemakkelijk een goede klik te zijn tussen de jongeren en de maatjes. Uit de vragenlijsten blijkt ook dat de jongeren het contact met het maatje al na de eerste keer positief beoordelen en dit blijft gedurende het traject zo. De jongeren vinden het zelfs zo prettig als de maatjes er zijn dat uit zowel de vragenlijsten als de interviews blijkt

dat ze liever zouden willen dat de ontmoetingen langer zijn en vaker zouden plaatsvinden. De rol voor de maatjes die gekozen is vanuit de profielschets van de maatjes lijkt ook passend. Ze kunnen praten met de maatjes, leuke dingen doen en de maatjes kunnen als de jongere dat wil ook helpen en ondersteunen. Dit laatste is ook veel gebeurd tijdens de trajecten. Bijvoorbeeld op het moment dat een jongere een P.O. had en ook heeft een maatje een andere jongere geholpen met advies over solliciteren. De jongeren nemen de adviezen van de maatjes aan omdat de maatjes het zelf ook meegemaakt hebben. Ook de deelnemende instellingen zien de meerwaarde van het project, zij zetten zich actief in om het project binnen hun instelling uit te zetten.

2. Draagt het contact en de begeleiding met/door ervaringsdeskundige bij aan intrinsieke motivatie van opgesloten jongeren?

.....

Met de reeds verzamelde data en resultaten kan er niet direct vastgesteld worden of de begeleiding van ervaringsdeskundige maatjes een effect heeft op de intrinsieke motivatie van de vijf jongeren die nu hebben deelgenomen of deelnemen aan het traject. Uit de resultaten blijkt echter wel dat jongeren zich gemotiveerd voelen door de maatjes. Ook de maatjes zelf hebben het idee dat ze de jongeren als rolmodel kunnen motiveren. Dit komt ook terug uit de succesverhalen waarin de jongeren in de KV nu naar school gaan of een baan hebben gevonden en het maatje hierbij wel heeft kunnen helpen. Één jongere zegt hierover: “hij vertelde mij hoe hij op het juiste pad is gekomen, toen dacht ik dat wil ik ook. Ik ben nu begonnen bij mijn baan hij heeft mij geholpen”. Vanuit de zelfdeterminatietheorie (Ryan & Deci, 2017) kan de verandering en het nut van het project verklaard worden. Deze theorie gaat er vanuit dat als jongeren in drie

3 Als blijkt dat deze methodiek werkt bij jongeren in een JJI, kunnen we de methodiek dan ook ‘vertalen’ naar jongeren in JeugdzorgPlus?

.....

De eerste resultaten van de pilot zijn positief. In de komende maanden zullen de trajecten in Teylingereind verder worden uitgevoerd en ook in de KV Amsterdam zullen de trajecten worden afgerond. Tijdens deze trajecten zal er meer data verzameld worden om zo een uitspraak te kunnen doen over verschillen en effecten. Er blijkt onder jongeren grote behoefte aan het starten van trajecten, er hebben zich nog veel meer jongeren opgegeven voor het traject dan in de uitvoering haalbaar was. Ook zouden de jongeren in het traject graag langere en meer ontmoetingen willen hebben met de maatjes. De meerwaarde vanuit het positieve contact, het vertrouwen tussen de maatjes en de jongeren en de manier waarop de maatjes de jongeren kunnen helpen en motiveren is een aanleiding om andere opgesloten jongeren ook deze kans te willen bieden. Bijvoorbeeld in andere JJI's of KV's en ook in de jeugdzorgplus. Dit start met de uitgebreide voorbereiding die ook in dit project gevolgd is. Bij het selecteren van maatjes is het van groot belang dat de maatjes al langer in beeld zijn van de uitvoerende organisatie.

Het is een verantwoordelijke taak die veel professionaliteit vraagt van de ervaringsdeskundige jongeren. Gedurende dit project is één maatje uitgevallen wegens verdenking van een strafbaar feit. Desondanks is wel gebleken dat het maatje professioneel is geweest in de uitvoer van het project en in het contact met de jongeren. Het betekende echter wel dat hij zijn rol als maatje nu niet verder kon uitvoeren. In de voorbereiding is het daarnaast belangrijk dat de instellingen vanaf het begin meegenomen worden in het proces. Daarnaast kan er opnieuw een beroep

basisbehoeften: verbondenheid met anderen, competentie en autonomie, bevredigd worden zij gemotiveerd worden voor gedragsverandering. De jongeren zien het contact met hun maatje als heel positief, er is sprake van een grote mate van verbondenheid. Daarnaast stimuleert het maatje de jongeren om hun competenties in te zetten. Ook zorgt het project er voor dat de maatjes en de jongeren een zekere mate van autonomie ervaren. Ze plannen zelf de bijeenkomsten in en bedenken samen wat ze gaan doen. Op deze manier kan het project de jongeren motiveren voor verandering. Een ander mooi resultaat is dat het project ook de ex-gedetineerde jongeren enorm motiveert. Zij nemen in de rol als maatje een hele professionele houding aan, waarbij ze op zelfstandige wijze aan de slag gaan als ervaringsdeskundige. Ze zijn trots dat ze andere jongeren kunnen helpen, het zet de maatjes in hun kracht.

worden gedaan op de ervaringsdeskundigen vanuit LOC zeggenschap in de zorg, die vanuit hun ervaringskennis vanuit de Jeugdzorg actief kunnen meedenken en adviseren. Door kennis vanuit de verschillende invalshoeken samen te brengen en te benutten. Dit creëert draagvlak en ook vertrouwen bij de instellingen om mee te willen werken aan het project. Deze pilot heeft een goed uitvoerbare methodiek opgeleverd die ook voor andere instellingen kan worden gebruikt. De training van de maatjes is erg belangrijk, de training die tijdens het traject ontwikkeld is hebben de maatjes als helpend ervaren. Daarnaast geeft dit de instellingen vertrouwen gegeven in de maatjes en hun professionaliteit. Tijdens het traject is het belangrijk dat de maatjes goed begeleid worden, het contact dat de begeleider van YiP onderhoudt met de maatjes, de instellingen en de jongeren zorgt ervoor dat eventuele problemen vroegtijdig gesignaleerd kunnen worden. Terugkom momenten voor de maatjes zijn hierin belangrijk, zodat ook de maatjes zich gesteund voelen en weer van elkaars ervaringen kunnen leren. Het is belangrijk om met de instellingen heel precies af te spreken wat de voorwaarden en mogelijkheden zijn passende bij het soort instelling en jongere, het gaat hier om maatwerk. Dit alles valt en staat met goede communicatie en korte lijnen tussen de betrokken organisaties.

Het gehele traject dat is uitgevoerd door en met alle betrokken organisaties kan als een succes gezien worden. Het betreft in deze een pilot, maar het feit dat er meerdere trajecten positief zijn uitgevoerd en zulke positieve ervaringen hebben opgeleverd is een mooi resultaat. Er wordt dan ook aanbevolen om de inzet van ervaringsdeskundige jongeren aan de hand van de ontwikkelde methodiek te stimuleren binnen de JJI's en KV's. Zodat meer jongeren de kans krijgen om zich gesteund te voelen door iemand die hen goed kan begrijpen en motiveren omdat hij/zij gezien wordt als rolmodel.

LITERATUUR

Van Binsbergen, M. H. (2003). Treatment motivation in a Dutch youth prison (Du). Antwerpen/Apeldoorn, Belgium: Garant.

Van der Helm, G. H. P., Stams, G. J. J. M., & Van der Laan, P. H. (2011). Measuring group climate in prison. *The Prison Journal*, 91, 158-177.

Van der Helm, G. H. P., Wissink, I. B., De Jongh, T., & Stams, G. J. J. M. (2012). Measuring treatment motivation in secure juvenile facilities. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57, 996-1008.

Van der Helm, de Jong, T., G.H.P; Kuiper, C. & Stams, G.J.J.M (2017 submitted for publication). Treatment motivation in secure juvenile facilities, a test of Self Determination Theory.

Roest, J. J., Van der Helm, G. H. P., Strijbosch, E. L. L., Van Brandenburg, M. E. T., & Stams, G. J. J. M. (2014).

Measuring therapeutic alliance with children in residential treatment and therapeutic day care: A validation study of the Children's Alliance Questionnaire. *Research on Social Work Practice*.

Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2017). Self-determination theory. New York: The Guilford Press.

BIJLAGE 1: NOTITIE VAN BEVINDINGEN

Interviews uitgevoerd door:
Gesproken met :

- Lamyn Belgaroui, Young in Prison NL
1. Steffen Benes, Coördinator activiteitenbegeleiding (Het Poortje)
  2. Fabienne Venecourt, Gedragswetenschapper (KV Amsterdam)
  3. Eline Meijer, Gedragswetenschapper (Het Keerpunt)
  4. Dick Kroon, Manager, Behandeling & Observatie (JJI Teylingereind)
  5. Carmen Bakx, Gedragswetenschapper (JJI Hartelborgt)
  6. Milou Hubers, Gedragswetenschapper (JJI Hartelborgt)
  7. Joris van den Boer, Directeur Kompascollege (JJI Hartelborgt)
  8. Corinne Peeters, Manager Opvoeding & Behandeling/Klinisch Psycholoog (JJI Den Hey Acker)
  9. Veronique van Miert Onderzoeker en docent (Hogeschool van Leiden)
  10. Youthlab, Ervaringsdeskundige jongeren (3 x, YIP)

1. Inleiding en leeswijzer

Samen op zoek naar het ideale profiel

Wij leiden ervaringsdeskundigen op tot coaches voor opgesloten, justitiële jeugd. De coaches wakkeren de (intrinsieke) motivatie aan van deze jongeren om iets moois te maken van hun leven na vrijlating. Met MinV&J hebben we afgesproken het profiel van deze jongeren, hun opleiding en het proces van coaching in samenwerking met de instellingen op te stellen. Vooral de stem van KV Amsterdam en JJI Teylingereind zijn van belang, omdat daar het experiment kan plaatsvinden – in dit document treft u het verslag van de eerste gesprekken.

Hoe te lezen: eens, oneens en nader te bespreken De interviews hebben we gestructureerd afgewerkt, eenieder kreeg dezelfde vragen op dezelfde thema's: hoe ziet een coach eruit, wie zouden moeten deelnemen, etc. In dezelfde volgorde als de interviews lopen we hier de thema's af. Daarin benoemen we ten eerste de punten waar het merendeel van de geïnterviewden het over eens leken te zijn (circa 90%). Wanneer er daarentegen verschillen van mening bleken, schetsen we die daarna, ten slotte uist die punten moeten we met elkaar bespreken tijdens de expertmeeting. Ten slotte Eigenlijk doen de verschillen van mening zich slechts voor op het proces.

2. Profielschets

a. Profiel van de coach - de geïnterviewden stemmen overeen in de gedachte dat ...

1. De coach nadrukkelijk afstand heeft gedaan van de 'crime'. Doet zich toch een delict voor, kan een coach niet meer aan de slag.
  - a. Het is dan niet erg dat een coach na zijn verblijf in een JJI in een PI heeft gezeten
  - b. Het type delict is ook niet erg, hoewel zeden altijd gevoelig ligt.
  - c. Een enkeling stelt: er is goede screening nodig van de coach
2. De coach motiveert vanuit de eigen ervaring, kan actief luisteren (vertelt niet alleen hoe goed hij het ervan af bracht) en kan terug spiegelen wat hij hoort
3. De coach is idealiter iets ouder dan de jongeren die hij begeleidt
4. De coach is emphatisch naar alle partijen: de jongeren, maar ook de gedragsdeskundigen en de groepsleiders. Hij kiest nadrukkelijk geen kant of maakt zich onderdeel van wij-zij beeld, zoals dat onder jongeren nog al eens kan bestaan.
5. De coach is flexibel inzetbaar, bij voorkeur in weekenden en namiddagen/ avonden
6. De coach is vooral een buddy (gewoon koffiedrinken), óók een coach (iemand die meedenkt, aanzet tot het maken van plannen), maar géén hulpverlener. Eerder iets 'als grote broer'

Vragen / discussiepunten / etc.

1. Enkelen hebben opgemerkt: er is goede screening nodig. Wij als YIP bezitten hier niet de middelen/ mogelijkheden toe – wat voor screening is gewenst?
2. Casus: wat als een coach verdacht wordt van

b. De jongeren in detentie die zouden moeten deelnemen - de geïnterviewden stemmen overeen in de gedachte dat

...

1. Belangrijkste is de eigen, vrijwillige keus voor deelname !
2. Alle jongeren moet de mogelijkheid worden geboden / evt. in samenspraak met de gedragsdeskundige.
  - a. Die kijkt of een jongere geschikt is hiervoor, óf evt. iets anders.
  - b. Op voorhand geen contra-indicaties, maar gedragsdeskundige kijkt altijd mee.

Geïnterviewden verschillen in de opvatting over

1. Type jongere dat mee kan doen: kort-verblijf (KV Amsterdam) of juist Langverblijf (Teylingereind)

Vragen / discussiepunten / etc.

1. YIP denkt dat het niet erg is wanneer KV Amsterdam en Teylingereind het coachingstraject ieder voor een eigen doelgroep beschikbaar maakt. .
  - c. Het ideale coaching proces – ziet er volgens het merendeel van de geïnterviewden als volgt uit
2. De coach werkt samen met de gedragsdeskundige en heeft een 'reactieve' informatieplicht: de gedragsdeskundige stelt vragen over hoe het gaat (over frequentie contact, etc. etc.) en krijgt daarop dan antwoord. De deelnemende jongeren weet dit.
3. Het is handig wanneer coaches kennis hebben van de YouTurn methodiek, maar daar hoeft niet de basis te vormen voor het contact

Geïnterviewden verschillen van mening over

1. Het startpunt: binnen, voor het moment van vrijlating (KV Amsterdam), vanaf het moment van het eerste verlof óf vooral wanneer jongeren weer buiten de instelling hun leven moeten opbouwen (Teylingereind)
2. Lengte: variërend van zes keer tot één jaar.
  - a. Let op: min V&J heeft middelen beschikbaar gesteld voor een pilot van 6 coachingstrajecten van circa 12 ontmoetingen.

Bijlage 2: voorbeeld folder terugkoppeling aan de jongeren

FEEDBACK TRAJECT 1

Meting 3 - 4 juli/juni/2017

MAATJE X

3 dingen die bevallen aan het contact met maatje X:

Allebei hebben we gevoel voor humor, hij is erg relaxed net als mij, al zeg ik het zelf

Dingen die de jongere graag anders zou zien:

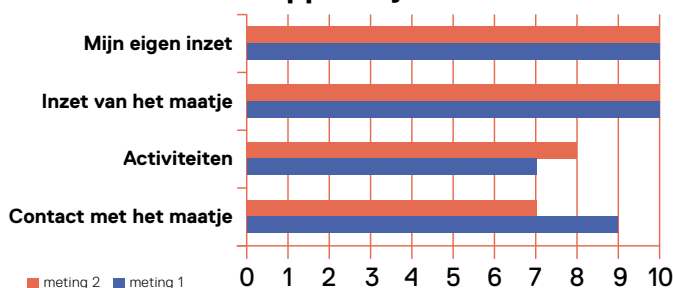
Ik zou graag willen dat de ontmoetingen langer zijn zodat we elkaar nog sneller beter leren kennen.

Top en een tip voor maatje X:

Top:

hij is een toffe gozer die ook op weg is naar een schoon schip

Rapportcijfers

Vragen over contact met maatje X

	Oneens	1	2	3	4	Eens	5
Fijn als hij er is							
Leuk als hij langskomt							
Hij helpt om mijn doelen te halen							
We werken goed samen							
Begrijpt mij							
Luistert naar mij							
Kan over alles praten							
Heeft tijd voor mij							
Is goed bereikbaar							
Kan bij hem terecht voor praktische vragen							

De gele kruizen laten zien hoe de jongere de vragen heeft beantwoord.